

Szilágyi N. Sándor

Székelyföld autonómiája nem is olyasmi, amit valaki meg akarna csinálni

Szilágyi N. Sándor (sz. 1948) nyelvész, egyetemi tanár. 1972 és 1990 között a Kriterion Könyvkiadó szerkesztője volt, 1990-től a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának oktatója. 1989 után rövid ideig közéleti szerepet is vállalt az RMDSZ Országos Elnökségében, elemzéseket publikált a napi és a heti sajtóban, ezeket jelentős mértékben kiegészítve a *Miegymás* című könyvében tette közzé (Kalota Könyvkiadó,

2003; *Mi-Egy-Más* címen a *Transindex*en is hozzáférhető). Több konferencián és kerekasztal-megbeszélésen vett részt, ahol magyar és román értelmiségiek a román-magyar kapcsolatokat vitatták meg. 1994-ben a *Korunk*ban közölte törvényjavaslatát, amely azonban sohasem került megvitatásra, hanem az RMDSZ egyik belső dokumentuma maradt. A tervezet javított és részletes indoklásokkal ellátott változata a *Miegymás*ban jelent meg „Törvény az etnikai és a nyelvi identitással kapcsolatos jogokról, valamint az etnikai és nyelvi közösségek méltányos és harmonikus együttéléséről” címmel.

Az 1994-ben Ön által készített törvénytervezet, amely az etnikai és nyelvi identitással kapcsolatos jogokról, valamint az etni-

kai és nyelvi közösségek méltányos és harmonikus együttéléséről szól, az Erdélyben készült autonómiatervezetek sorát gazdagítja, bár a maga nemében egyedi: talán az Öné az egyedüli, amely az autonómiát nem szűkíti le kifejezetten Székelyföldre, hanem olyan megoldást próbál találni, amely a szórványban és tömbben élő magyaroknak – sőt nem is csak nekik – nyelvi egyenjogúságot biztosíthat. Milyen megfontolásokból választotta azt az utat, hogy törvénytervezete valamennyi romániai etnikai és nyelvi közösség számára jogegyenlőséget kínáljon?

Először is köszönöm, hogy észrevette, hogy az tényleg autonómiatervezet. Innen is látszik, hogy nem politikus. Ezt most azért mondom, mert valamikor 1995-ben, mikor már majdnem ott tartottunk, hogy megtárgyaljuk az RMDSZ-ben, a végén egyebek mellett azért is ejtették el, mert az ún. „radikális” politikusok közül valaki felfedezte, hogy az *autonómia* szó egyszer sem fordul elő benne, amiből rögtön megállapították, hogy ennek valami „autonómiaellenes” dolognak kell lennie, tehát legfeljebb amolyan „látszatmegoldás”, és akkor világos, hogy nem kell vele többet foglalkozni. (Praktikus döntés volt, sok embert meg lehetett kímélni vele a gondolkozás terheitől.) Tényleg nem fordul benne elő, mert nekem nem az volt fontos, hogy egy varázsszó használatához biztosítsunk jogalapot, hanem hogy a lehető legjobban oldjuk meg az *emberek* tényleges problémáit. Ez emberekről szólt, nem szavakról. És akkor az *autonómia* szóra már semmi szükség, ha a törvény azt szabályozza világosan, hogy az hogyan is működik. Onnan kezdve hívhatjuk akárminek, az emberek mindennapi gondjai szempontjából az teljesen mindegy. A politikusok viszont szavakért szoktak harcolni, és még az se fontos, hogy tudja-e egyáltalán valaki, hogy azok mit jelen-

tenek: az a fő, hogy jó hangzatosak legyenek, főleg kampány idején.

Az is igaz, hogy ez a tervezet nemcsak a Székelyföldről szól, ami szerintem normális, hiszen magyarok nemcsak ott élnek, és igaz az is, hogy nemcsak a magyarokról szól, hanem *mindenkiről*, még a románokról is. Engedje meg, hogy itt egy kicsit pontosítsam a kérdését: jogegyenlőséget ez a törvénytervezet nem biztosított volna senki számára, de azt nem is kell, hiszen azt már – legalábbis elvileg – biztosítja Románia Alkotmánya, illetve olyan alapvető nemzetközi dokumentumok, mint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata és hasonlók, csak éppen komolyan is kell ezeket venni, nemcsak szükség esetén idézni. Hanem éppen ebből indul ki, hogy az emberek, legalábbis elvileg, egyenjogúak, ezért azt írja le, azt bontja le részleteire, hogy akkor hogyan is működik az a világ, ahol valóban azok. Tehát ha mindenki egyenjogú, akkor ez a tervezet természetesen nem azt mondja – például –, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó személyeknek joguk van használni az anyanyelvüket, hanem azt, hogy ehhez minden állampolgárnak joga van, és ugyanolyan mértékben van joga, mindegy, hogy magyar vagy román, hogy kisebbségi-e vagy többségi: ugyanaz a szabály vonatkozik mindenkire.

Feltűnt, hogy a tervezet nem a „kisebbség” fogalmát használja. Miegymás című könyvében a tervezethez fűzött utólagos megjegyzésében meg is írta, hogy szándékosan kerülte a „kisebbség” kifejezést, ami bizonyos szemszögből bátrabb megközelítésmódnak tűnik, mint a többi, erdélyi magyar autonómia-tervezet, amely a romániai magyarságot általában nyíltan kisebbségként kezeli. Ön szerint 2012-ben van-e még jelentősége annak, hogy egy etnikai közösség kisebbségként vagy etnikai közösségként határozza meg magát, vagy ez a kérdés mára veszített jelentőségéből?

Nem veszíthetett semmit, mert ennek önmagában soha nem is volt jelentősége, és ma sincs. Persze voltak itt viták, hogy nevezzük át magunkat ennek vagy annak, társnemzetnek például, vagy egyébnek, a politikusoknak vannak ötleteik, mert mondom, ők sokszor szavakért harcolnak, és azt hiszik, hogy ha valaminek más nevet adnak, akkor az rögtön más is lesz. De mi változik meg attól a mindennapi gyakorlatban? Semmi. Ezek szavak, amelyek a politikusnak talán fontosak, de az embereknek meg az lenne fontos, hogy ténylegesen, az ő mindennapi életükben mire van nekik lehetőségük, és mire nincs, és milyen komfortérzéssel tudnak jönni-menni ebben a világban azzal együtt, hogy ők éppen azok, amik.

Azt mondta, ez „bátrabb megközelítés”, mint a többi autonómiatervezet. Szerintem is. De nem a szóhasználat megválasztásától, az nem jelent semmit, hanem attól, hogy ebben a tervezetben nemcsak az *egyenjogúság* alapelv, hanem az *egyenrangúság* is: itt nincs fontosabb és kevésbé fontos, illetve magasabb vagy alacsonyabb státusú közösség, és a kisebbség egyenrangú a többséggel, nincsen semmiféle alá- vagy fölérendeltségi viszony. Ez fejeződik ki abban is, hogy ebben a tervezetben ugyanaz a szabályozás érvényes mindenkre, és én ezt csak úgy tudhattam jogszabály formájában megoldani, ha nem többségről meg kisebbségről, hanem *nyelvi, illetve etnikai közösségről* beszélek, mert az egyszerre vonatkozik minden közösségre, mindegy, hogy kisebbség vagy többség. Ezért beszéltem ott közösségekről, és nem azért, mintha a *kisebbség* szótól valami miatt ódzkodtam volna, hiszen ha egyszer sokkal kevesebben vagyunk, mint az össznépeesség fele, normális, hogy kisebbség vagyunk, hiszen ezt így hívják, de abból még biztosan nem következik, hogy az emberi és állampolgári jogok, illetve az azokkal való élés tényleges lehetősége szempontjából

is „kisebbségnek” kellene lennünk, mint a többség, az emberi méltóságunkról nem is beszélve. Ezért is biztosíthatna volna ez a törvény a lehető legtöbb embernek a lehető legnagyobb, számára egyáltalán elérhető lehetőséget az etnikai és nyelvi identitással kapcsolatos jogok gyakorlása terén, olyasmiket is, amikre az ún. „radikális” autonómiatervezetek és -statútumok kidolgozói legmerészebb álmukban se mertek volna gondolni. (Vagy eszükbe se bírt jutni, mert szavakban, elvekben, doktrínákban meg teóriákban gondolkoztak, nem emberekben.) Mikor Toró T. Tibor elolvasta, azt mondta nekem, hogy ez nagyon jó lenne nekünk, de annyira radikális, hogy ezt az RMDSZ nem vállalhatja fel. Ez nem semmi, már csak azért sem, mert arról az oldalról jött, ahol engem amúgy „szélsőségesen mérsékelt”-ként tartottak számon.

Csaknem huszonhárom évvel a rendszerváltás után meglehetősen tisztázatlan az autonómia fogalma. Vannak külföldi modellek – például a dél-tiroli –, amelyekre gyakran hivatkoznak politikusok, újságírók, de nagyon homályos egyelőre, hogy konkrétan mit akarunk, hogyan is nézzen ki ez a területi autonómia. Ön szerint 2012-ben hogyan kellene meghatározni a székelyföldi területi autonómiát? Például érdemes-e politikai célként elkülöníteni egymástól és külön tárgyalni Székelyföld autonómiáját a kulturális vagy személyi elvű autonómiától, vagy ezek összetartoznak, és olyan egységesen kellene kezelni őket, mint ahogyan Ön tette az 1994-es tervezetben?

Erre most nehezen tudok válaszolni, mert én ezt eleve másképp gondoltam volna el. Ahogy nézem, Székelyföld területi autonómiája esetében valahogy arra tevődik a hangsúly, hogy a terület legyen autonóm, én meg mindig a közösségek autonó-

miáját tartottam szem előtt, mert az emberek igazából abban élnek, és a közösség áll emberekből, nem a terület. Éppen ezért, ami az én tervezetemben van, az kicsit több, mint autonómia, mert az inkább amolyan föderális rendszer, de területi vonatkozások nélkül: nem területek, hanem nyelvi, illetve etnikai közösségek sajátos föderációja, ahol mindegyik (országos, illetve helyi) közösség autonóm módon maga dönt az őt és csakis őt érintő kérdésekben. Ezért is vonatkozhat bárkire, akár tömbben él, akár szórványban, és ezért is tudhat több lehetőséget biztosítani az embereknek, mint a szoros értelemben vett autonómiatervezetek. A terület autonómiája azok számára látszik kulcsfontosságúnak, akik csakis a legrosszabb értelemben felfogott, hegemonista nemzetállam formájában tudnak bármit elképzelni (miközben pedig amúgy, kijelentések szintjén nagyon is berzenkednek a nemzetállam eszméje ellen!), ezért csakis azt látnák jó megoldásnak, ha sikerülne egyszer a „nagy nemzetállamon” belül létrehozni a „kicsi nemzetállamot”, területi autonómia formájában. (Nem hiszem, hogy ezzel most olyat mondtam volna, ami nem igaz, elég arra gondolni, hogy ugyanazok az emberek, akiknek rögtön a fejükbe szökik a vér, ha olyat hallanak, hogy „Románia a románoké!”, fennakadás nélkül választanak maguknak olyan szlogent, hogy „Székelyföld a székelyeké!”, és még csak fel sem tűnik nekik semmi.)

Szóval hogy a székelyföldi területi autonómiát miként kellene meghatározni vagy elképzelni, azt éntőlem hiába kérdezi, mert én ezt nem tudom. Ez most lehet, hogy baj, de még mindig semmi ahhoz képest, hogy azok se tudják, akik pedig minden retorikát beleadva úgymond „harcolnak” érte. Ezt meg most már nem is csak én mondom, hanem olyan valaki is, akinek még a leghatározottabban autonomista körökben is érhet valamit a szava: idén nyáron az Erdélyi Magyar Ifjak

borzonti táborában Balczó Zoltán, a magyar Országgyűlés jobbkios alelnöke mondta azt, hogy számukra sohasem volt kérdés, hogy támogassák-e a székelyföldi autonómiatörekvéseket, csak hogy az a gond, hogy mikor erdélyi politikusokkal beszélgetett erről, az derült ki, hogy senkinek halvány elképzelése sincs arról, hogy ez miről is szólna, és akkor ők most mit támogassanak?

Szerintem tünetszerű ez a dolog, hogy ennek a tisztázásával még mindig ugyanott vagyunk, ahol húsz évvel ezelőtt. Mert ez bizony egyértelműen arra vall, hogy Székelyföld autonómiája nem is olyasmi, amit valaki meg is akarna tényleg csinálni. Ha nem így lenne, akkor mostanra már részletes és világos elképzelésnek kellene lennie, ha nem is mindjárt a megvalósítására, de legalább a működésére vonatkozólag. De az autonómiakövetelések hangoztatása nem arra való. Ez nem igazi cél, hanem egy olyan varázsszó, aminek minél homályosabb a tartalma (ha van egyáltalán), annál jobb a politikusoknak, mert annál szebb szónoklatokat lehet tartani róla, és még a retorikai performansz igazi értelmével sem kell sehoh elszámolni. Elég, ha az emberek elhiszik, hogy az valami olyasmi, ami ha meg lenne, akkor minden megoldódna magától anélkül, hogy nekik ezért bármit is tenniük kellene, vagyis hogy az maga a paradicsom lenne. (Én már láttam egyszer egy ilyet, akkor kommunizmusnak hívták, arról se tudta senki, hogy mi csoda, de attól még lelkesen propagálták.) Csak arra kell vigyázni, nehogy egyszer véletlenül leessen valakinek, hogy ha ez a szép ábrándkép megvalósulna, akár a legcsodálatosabb formájában is, még mindig lenne egy jóvátétel nélkül nagy hibája: hogy az még mindig Romániában lenne. Mert ha ezt észreveszik az emberek, talán nem is lesz már annyira vonzó, hogy nagy politikai tőkét lehessen vele szerezni.

Most akkor ezzel tulajdonképpen már meg is válaszoltam a kérdéséből azt, hogy érdemes-e politikai célként elkülöníteni és külön tárgyalni Székelyföld autonómiáját. Ezt nem én mondom meg, hanem egy választás: ha elég szavazatot lehet vele szerezni, akkor érdemes, ha nem, akkor valami egyebet kell keresni helyette szónoki témaként, amire harapnak a választók. Ennyi. Mert ez tényleg csak pártpolitikai cél, nem problémamegoldásra irányuló cselekvési program. És nem is volt az soha, sőt saját fülemmel hallottam, mikor ezt ki is mondták, más is emlékezhet még rá, aki ott volt. 1995 elején Szovátán gyűltünk össze néhányan, hogy megbeszéljük az autonómiastatútum legújabb változatát. Miután valaki már harmadjára figyelmeztette a kidolgozóját, Csapó Józsefet arra, hogy ott valami megint nem egyeztethető össze a román alkotmánnyal, ő ezt azzal hárította el, hogy most ne kössük meg a kezünket azzal, hogy folyton azt nézzük, mi van az alkotmányban meg a román törvényekben, hiszen mi ezt most nem azért csináljuk, mintha azt hinnénk, hogy a román parlament ezt valaha is elfogadná, hanem hogy mondjuk meg. Erre azt mondtam: akkor én megyek haza, én azért jöttem ide, mert azt hittem, komoly dologgal fogunk foglalkozni.

Székelyföld esetében gyakran hangzik el, hogy az autonómia nyelvhasználati jogok szempontjából nem sok újdonságot hozna a régió számára, hiszen ott eleve érvényesül – jobban, vagy kevésbé jól – a magyar nyelv használata a közhivatalokban. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy ez inkább csak a szóbeli kommunikációra érvényes, az írásosra kevésbé vagy egyáltalán nem. Persze a szóbeli sem éppen olyan, amilyen lehetne, hiszen sokszor a román és a magyar furcsa keverékét használják, mert nem ismerik eléggé a magyar hivatali nyelvet. Szakemberek

egyetértenek abban is, hogy erről leginkább a közhivatalokban dolgozó magyar tisztségviselők és tisztviselők tehetnének, hiszen ezúttal már nem hatalmi tiltásról van szó, hanem pusztán arról, hogy közülük csak igen kevesen hajlandók plusz erőfeszítést tenni a magyar hivatali nyelv elsajátításáért. Ön szerint milyen programokkal lehetne ezt ösztönözni, és milyen eszközökkel lehet pótolni ezt a hiányosságot, ami miatt sokszor a magyar emberek saját magukat fosztják meg az anyanyelv-használat lehetőségétől?

Ez jó kérdés, mert ennek az egész autonómia-problémának egy másik oldalát világítja meg, és itt egy kicsit hosszabban kell válaszolnom, ha szabad. Kezdem a végével, hogy mit lehetne tenni. Én azt hiszem, hogy amit kívülről bárki is megtehetett, annak nagy része már megvan, és nem is tegnap óta. Egyetemi tanszéki nyelvész kollégáim sokat dolgoztak rajta (és még jól is), hogy az Anyanyelvápolók Erdélyi Szövetségével, illetve a Szabó T. Attila Nyelvi Intézettel együttműködve 2002-ben az igénylők kezébe adhassák a *Román–magyar közigazgatási szótárt*, 2004-ben a párját, a *Magyar–román közigazgatási szótárt*, 2008-ban a *Román–magyar oktatásterminológiai szótárt*, ezen kívül a *Transindex* internetes adatbankjában is sok mindennek pillanatok alatt utána lehet nézni, például nagyon sok romániai intézmény nevének könnyen meg lehet találni az egységes használatra ajánlott magyar elnevezését, és még vannak más lehetőségek is. De mit lehetne még kívülről tenni akkor, ha helyi szinten ezek használatára szinte semmi igény nem mutatkozik?

És ezzel ott is vagyunk a legkellemetlenebb kérdésnél: vajon tényleg annyira fontos az a bizonyos autonómia a székhelyföldi halandóknak, mint amennyire sok politikus szereti beállítani? És most ne arra gondoljunk, hogy egy népszava-

záskor hányan mondanának igent arra, hogy szükség van-e az autonómiára, és hányan nemet, mert az nem jelent semmit. Azzal csak azt mértük meg, hogy a székelyföldiek hány százalékaival sikerült eddig elhítenni, hogy az a valami, amiről ők ugyan nem tudják, micsoda, de azt hiszik, hogy mások igen, csakugyan annyira fontos, hogy ha az nincsen, akár foghatunk is neki megásni a sírunkat. Én nem erre gondoltam itt, hanem arra, hogy mennyire fontos nekik annak a *tényleges tartalma*, vagyis az, amiről az autonómia szólhatna, legalábbis a nyelvi és etnikai identitással kapcsolatos problémák, vagy mondjuk egyszerűbben úgy, hogy az emberek magyarsága területén.

Nekem erre nagyon kiábrándító válaszom van, de lehet, hogy csak kijózanító: legnagyobb részüknek (ezt úgy értem: a nagyon túlnyomó többségüknek) ez nem nagyon fontos, és sokuknak egyáltalán nem, mert ők jól elvannak a nélkül is. Ezt azért merem ennyire biztosra mondani, mert ha nem így lenne, akkor ennyi idő alatt, amennyi a rendszerváltás óta eltelt, az autonómiából már minden, amit hatályos törvény nem tilt, meg lenne, és bejáratva működne. Ugyanis sok mindent, amire például az autonómia is lehetőséget adna, ha tényleg olyan fontos lenne nekik, a helyi emberek már biztosan megvalósítottak volna, ha egyszer szabad. De nem csinálták meg, mert nem érezték szükségét, legalábbis nem annyira, hogy érdemesnek tartsanak bár egy lépést is tenni érte, lásd a nyelvhasználati jogok alkalmazását. Persze tudom én, hogy ha egy hivatalban az ügyfél kérvényére már megírtak egy választ románul (mert annak egy példánya szükséges a dossziéba), akkor macerásabb nekiülni, és ugyanazt magyarul is kiállítani az illető számára, mint feltételezni, hogy megérti az románul is, vagy ha nem, majd csak lefordítja neki valaki. De ha ez még a tömbmagyarságban is így megy, akkor meg miért vagyunk úgy felháborodva tőle, ha olyan

helyeken, ahol a magyarság aránya éppen csak hogy megüti a minimális 20%-ot, ez nem működik tökéletesen?

Meglehet, hogy ez nem jó példa, mert ugye a székely ember is a piacról él, és ha többletmunkát várnak tőle, akkor azt fizessék is meg. Nem tudom pontosan, hogy ezzel mi van, de azt sajnos igen, hogy Székelyföldön a magyar nyelvhasználat lehetőségeivel sokszor olyankor sem élnek, mikor az tényleg nem kerülne semmibe, csak eszébe kellene jutnia valakinek. És jellemzőnek tartom, hogy *nem tud eszébe jutni senkinek*. Kolozsvár tele van ott palackozott ásványvízzel, és egyéb székelyföldi termék is van bőven, de azok feliratán sehol egy árva magyar szó nincs. A kolozsvári magyarok legnagyobb része *biborțeni-i* ásványvizet vásárol, vagy *Perla Harghiteit*, mert ha nincs ráírva magyarul legalább annyi, hogy *Bibarcfalvi ásványvíz* (vagy lehetne akár *borvíz* is, ha ott úgy jobban tetszik), alatta meg az, hogy *Szénsavas*, akkor honnan tudhatná, minek hívja magyarul, amit hazavisz? És ez nemcsak az ásványvízre érvényes: tejtermék is van elég olyan, amiről ha tudni szeretném, miféle az, és hol készült, csak annyi információt találok a címkén, hogy például *Mădăraș, jud. Harghita*. Mondjuk én tudom, hogy ez Csíkmadaras, de nem tudhatja mindenki, és különben is: ez nemcsak a tudatlanok okítására való lenne, hanem ha ott tényleg annyira fontos lenne az autonómia, akkor ezt már csak azért is ráírnák magyarul is, hogy lássa mindenki, hogy ők adnak magukra meg a magyarságukra, és fontos nekik, hogy ami szabad, azzal éljenek is. Mert ezt már régóta nem tiltja semmilyen törvény, és ezt másutt mintha jobban tudnák, vagy egy kicsit jobban odafigyelnének rá, mint Székelyföldön, még ha nagyon sok jó példát sajnos még mindig nem tudok mondani erre. De például nemrég láttam Szatmár megyei árun magyar feliratot is a román mellett, úgy látszik,

ők nem féltek annyira magyarul is ráírni („Nehogy baj legyen belőle” vagy „Nehogy aztán e miatt a románok ne vegyék”; a következő érvet ezzel kapcsolatban éppen székelyfölditől hal-
lottam: „Mit csináljunk? Romániában vagyunk!”). Szóval ezért is mondom, hogy én a politikai beszédeken kívül nem nagyon látom sehol azt a nagy *népi igényt* az autonómia iránt.

Persze az is kérdés, hogy amikor autonómiáról beszélnek azok a politikusok, akik ezt nagy hangon képviselik, gondolnak-e egyáltalán arra, hogy az ilyesmin is változtatni kelle-
ne, vagy egyáltalán bármire is, ami nem nekik lenne fontos (vagy a pártjuknak, ami ugyanaz), hanem az erdélyi, illetve székelyföldi magyar embereknek. Sajnos okom van rá, hogy azt higgyem, hogy nem. Már annak idején is, amikor az auto-
nómiastátútumok különböző változatait vitattuk meg, a leg-
több idő nem az ilyen (vagy akár ennél sokkal nagyobb súlyú) problémák azonosítására és jó szabályozására ment el, hanem arra, hogy meghatározzuk az autonómia intézményrendsze-
rének a szerkezetét, hogy tudni lehessen, milyen funkciókat lehet ott majd betölteni, mintha csak ez lett volna az, ami egy-
általán értelmet adhat az autonómiának.

Azóta meg elég elképesztő dolgok is történtek, még olyas-
mi is, amitől az ember már nem is tudja, hogy sírjon-e, vagy nevessen. Például tavaly nyáron, Kolozsváron elindult a „*Da, poftiți! – Igen, tessék!*” civil kezdeményezés, ami arról szól, hogy ahol bármiféle szolgáltatást nyújtanak, a bolttól vagy fod-
rászműhelytől a közhivatalokig, ha a személyzet vagy valame-
lyik tagja magyar vagy magyarul is beszél, akkor függessenek ki egy ilyen feliratú matricát, hogy lássa az ember, mert külön-
ben könnyen megeshet, hogy két magyar románul fog beszélni egymással. Én ezt nagyon dicséretes ötletnek találtam (valami hasonlót különben már a törvénytervezetem is tartalmazott),

mert ez is bővítheti az anyanyelvhasználat lehetséges színtereit, ami sok szempontból fontos. És most jön a kínosan lehangoló része: amikor ez a kezdeményezés elért Nagyváradra, akkor Török Sándor, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács Bihar megyei elnöke és Csomortányi István, az Erdélyi Magyar Néppárt partiumi szervezési igazgatója ahelyett, hogy örült volna neki, hogy a Bihar megyei tanács ezt úgyannyira felkarolta, hogy uniós pályázattal a szükséges pénzt is biztosította hozzá, sajtóértekezleten sajnálta le az egészet azzal, hogy ez megint csak a „nesze semmi, fogd meg jól” tipikus esete, ami káros és veszélyes, mert uniós pénzt költ olyasmire, ami a kormány feladata lenne, és még szégyenletes is, mert mi itt nem vagyunk turisták. Tudom, hogy ez hihetetlen, de aki kételkedik benne, hogy ez tényleg megtörténhetett, elolvashatja a *Krónika* 2012. február 23-i számában, az interneten is ott van. És onnan azt is megértheti, hogy igazából mi volt a baj: hogy sikeresnek ígérkezett valami, ami a magyaroknak ugyan nagyon jó, de ha nem az ő kezdeményezésük, és nem hoz nekik politikai tőkét, akkor nem ér semmit, szét kell szedni, meg kell semmisíteni, a magyarok meg nem számítanak egy kicsit se. Most mondja meg akárki, milyen lehetne vajon az az autonómia, amit ez a két politikai szerveződés szorgalmaz a lehangosabban?

Szóval ezek után én azt üzenném azoknak, akik ezt olvasásák, hogy arról ne is álmodjon senki, hogy itt valaha is lesz székelyföldi autonómia, mert így biztosan nincs hogy legyen, hacsak a bukaresti parlament és kormány törvénnyel nem kötelezi rá a magyarokat, hogy csinálják meg, ha kell nekik, ha nem. Amire persze biztos megint azt mondanák, hogy az is csak a „nesze semmi, fogd meg jól” tipikus esete.

2012. szeptember 23.